

KRISTINA KRHIN
Med temo in svetlobo

Kristina Krhin (1974, Novo mesto) je leta 2000 diplomirala na Akademiji za likovno umetnost pod mentorstvom Gustava Gnamuša (praktični del) in Nadje Zgonik (teoretični del) z nalogo »Kaj se je zgodilo s slovensko ilustracijo?« Od takrat se intenzivno ukvarja z ilustracijo, zlasti z ilustracijo za otroke in mladino. Njeno delo je bilo nagrajeno s plaketo Hinka Smrekarja na 6. slovenskem bienalu ilustracije (2004) za slikanico *Čarovnica Mica in severna zvezda* ter z nominacijo za izvirno slovensko slikanico 2005 za soavtorstvo slikanice *Kako sta Bibi in Gusti preganjala žalost*. Poleg omenjenih je ilustrirala še slikanice *Žur in Lila*, *O volku, ki je iskal pravljico*, *Zgodbe iz mišjega mesta 1 in 2* ter besedila v številnih drugih publikacijah za otroke in mladino (*Ciciban*, *Cicido*, *Zmajček*, *Kekec*, *Pikapolonica*, *Trobentica*, *PIL*, *National Geographic Junior*). Likovni delež je prispevala tudi v mnogih izobraževalnih in didaktičnih publikacijah, od leksikonov do učbenikov. Njen bogati likovni svet je bil večkrat predstavljen tudi na razstavah originalov ilustracij, na samostojnih in skupinskih razstavah doma in v tujini. Razstava v Pionirski knjižnici KOŽ Ljubljana (februarja 2005) je predstavila izbor originalnih listov za ilustracije iz vseh slikanic, ki jih je do takrat ilustrirala.

Ilustracije Kristine Krhin nas presenečajo z odločnim razvojem, ki ga je avtorica dosegla od prvih objav do najnovejših del, predvsem z upodobitvijo *Zgodbe iz mišjega mesta*. Avtorica k ilustratorskemu delu pristopa sistematično in študiozno, saj se je že v svojem diplomskem delu s pomenljivim naslovom *Kaj se je zgodilo s slovensko ilustracijo*, posvetila zgodovini slovenske ilustracije. Iz njene študije lahko razberemo realen odnos do stanja in možnosti, s katerimi se sooča

sodobni ilustrator. Opozarja na specifični odnos likovne javnosti do ilustratorskega dela, na zahteve trga in uporabnikov slikanic. Za avtorje je pogosto lovljenje ravnotežja med vsemi temi zahtevami zelo težko. Kristina Krhin pa je vstopila v ta svet številnih, pogosto nasprotujočih si zahtev, dobro pripravljena. Njen teoretično prizemljen pristop ji je omogočil, da ga je svobodno nadgradila, brez strahov in nepotrebne zmede.

V prvih poskusih, predvsem v slikanici *Žur in Lila* Kristina Krhin išče ravnotežje med otrokom prijazno ljubkostjo, igrivostjo in humorjem ter diskretno vpeljavo elementov abstraktnega slikarstva, ki ponekod prehajajo v skoraj monohromne slikovne površine. Prav v tem slednjem elementu je avtorica najbolj spretna. Bogata površina pasje dlake se izkaže za odlično študijo rumene in zelena trava, skozi katero teče Žur, se od podobe realističnega travnika razhoboti v intenzivno zeleno površino, ki jo pasja rumena razpira v jasno kompozicijsko celoto. Tako jasno, da lahko v tem slutimo tradicijo likovne govorice visokega modernizma. Avtorica pa bralcem predstavi še nekatere druge skrivnosti likovne govorice – razprti nosilec v prizoru z žabami in učinkovitost vertikalne linije v prizoru, ko Lila čemi pod marjetico.

Istočasno se avtorica intenzivno ukvarja z iskanjem figuralnega lika, ki bo zadostil tako njeni avtorski zahtevnosti kot okusu bralcev. V slikanici *Kako sta Bibi in Gusti preganjala žalost* uveljavi princip širokokotnega pogleda. Njena prašička sta pujevsko prijazna, vendar ne sladkobno ljubka. V tej slikanici je zanimiva povezava z zelo kvalitetnim besedilom, ki ilustratorki odpira številne možnosti. Nikjer ni namreč eksplicitno napisano, da sta glavna junaka prašička. Besedilo opisuje odnos in čustveno dozorevanje na univerzalni ravni. Bibi in Gusti bi lahko bila tudi popolnoma drugačna. Mlada avtorica je ta izziv dobro

sprejela. Bibijino ranljivost in krhkost je npr. poudarila z majhno igračko (prašičkom, seveda), ki jo ta ves čas stiska v parkeljcih.

Že v zgodnjih ilustracijah, kasneje pa še toliko bolj intenzivno in študiozno, pa se avtorica ukvarja z odnosom med svetlobo in temo. Številne slikanice se bolj ali manj posredno ukvarjajo z otroškim strahom pred temo. Premagovanje strahu pred temo je ena najpomembnejših nalog odraščanja. Slikanico ponavadi starši berejo otrokom pred spanjem, zato je ta tema še toliko bolj na mestu. Obenem pa je odnos med svetlobo in temo eden najstarejših likovnih problemov, ki so ga likovniki skozi vso zgodovino razreševali na najrazličnejše načine, od *chiaro scuro* v baroku do naravne razgradnje slike v svetlobi v impresionizmu. Tudi Kristina Krhin se je tega problema lotila zelo resno. V zgodbi o čarovnici Mici je izginotje svetlobe, ki ga povzroči nerodna Mica s tem, ko sebično ukrade zvezdo severnico, osnova zgodbe, zato je igra med vse večjo temo in svetlobo v ospredju. Zgodba se namreč odvija ponoči. Temina se v modro-zelenih in črnkastih odtenkih spet razliva po celotni površini, iz katere se dramatično luščijo posamezni poudarki: zvezda, Micin obraz, predvsem pa žareča okroglina, ki je skorajda avtoričin zaščitni znak. Pojavlja se kot magični sij, kot žarenje okrog kresničke, kot milni mehurček. Vedno znova v simbolni vlogi odreditve, razrešitve in pomoči. V teh svetlečih krožnih likih Kristina Krhin zajadra v abstrakcijo, področje slikarstva, ki je najbolj duhovno, ponotranjeno in nedoumljivo. Barve in svetloba nas potegnejo v vrtnec sveta na oni strani, nezavednega, skrivnostnega, ki se nam razkrije le ob posebnih priložnostih. Avtorica spretno poveže realni, prizemljeni svet prijaznih obrazov s skrivnostmi oddaljenih svetov in izrabi likovne možnosti za harmoniziranje tega dogajanja. Tako risba kot obvladovanje barve in svetlobe

sta uporabljeni na način, ki omogoča bralcu prehode od konkretnega k abstraktnemu. S tem pa izpolnjuje tudi tisto poslanstvo slikanice, ki avtorje obvezuje k posredovanju likovnega jezika na tak način, da se otroci ob njem učijo osnovnih likovnih zakonitosti. Za ta doprinos je spretno izkoristila tudi naslovnico in vmesne strani, ki ilustratorjem ponujajo poseben svet svobodnega izraza, kjer so na besedilo vezani zgolj posredno.

V zadnjih treh slikanicah, izdanih leta 2005, *O volku, ki je iskal pravljico* in *Zgodbah iz mišjega mesta* je avtorica dokončno izoblikovala prepoznavni obrazni tip svojih likov, ki je špičasto spotegnjen, kar ohranja vtis živalskosti pri sicer humaniziranih likih. Prva zgodba nas postavlja pred nenavadno spoznanje – volk, ki se ves čas kaže izgubljenega, prestrašenega in šibkega (kot majhen otrok), se na koncu pogladi po trebuhu in se »najde« v pravljici o volku in sedmih kozličkih; seveda vemo, kakšno vlogo igra v njej. Volk tudi v zadnjem prizoru, ko opazuje kozo z mladički, ohrani svoj naivno izgubljeni izraz, vendar pa za drevesi že rastejo mušnice, ki simbolizirajo strupeno plat volkovega značaja. Že prej pa njegovo prikrito hudobijo zaznamo v ostrih zobeh, ki jih volk kdaj pa kdaj pokaže. Slikovno komentirati takšno besedilo je zagotovo zelo težka naloga, ki jo je avtorica razrešila s spretno igro teme in svetlobe, dobrega in zla, strahu in zaupanja.

V slikanicah o mišjem mestu pa je avtorica vsem že naštetim elementom dodala še pretanjeno humornost in šegavost in skoraj stripovsko karikiranost. Če se vrhunski barvni in svetlobni učinki pogosto izgubijo med tiskom in je prav zato tako pomembno videti tudi originalne ilustracije, pa je avtorica v mišjem mestu spregledala zmogljivosti tiskarke mašinerije in njihovo slabost obrnila sebi v prid. V tej slikanici lahko opazujemo zlitje vseh najbolj izrazitih

kvalitet ustvarjanja Kristine Krhin: dobro poznavanje abstraktne likovne govorice, duhovita risba, poigravanje s svetlobo in temo, nežnost in karakternost obrazov ter avtorsko nadgrajevanje besedila z vizualno karakterizacijo posameznih likov, z ustvarjanjem ambienta, z barvno ter svetlobno simboliko.

Ob koncu naj še enkrat poudarim, da ogled originalnih listov ilustracij omogoča gledalcu ne samo razumeti ustvarjalni postopek nastajanja slikanice, temveč tudi srečanje z likovnimi kvalitetami, ki se v pomanjšani tiskani izdaji neizogibno izgubijo.

Tanja Mastnak

DESETNICA 2006 JANJI VIDMAR

23. maja so v prostorih Društva slovenskih pisateljev podelili že tretjo desetnico, nagrado, ki je namenjena širšemu priznanju ter uveljavljanju otroške in mladinske literature v stanovski organizaciji, literarnokritički stroki in javnosti. Pomenila bi naj tudi temelj oblikovanja bralnih navad pri mlajših bralcih. Za nagrado se z deli iz zadnjih treh let lahko potegujejo izključno člani DSP, ki pišejo v slovenščini. Nagrado v višini 50.000 SIT je tudi letos prispevala pokroviteljica Prešernova družba.

O nagradi je odločala žirija v sestavi: Jože Hudeček, Lenart Zajc, Dušan Merc, Polona Glavan in Slavko Pregl. V ožji izbor so uvrstili naslednje knjige: Majda Koren *Župcin Dnevnik*, Feri Lainšček *Lučka*, Miha Mazzini *Drevo glasov*, Janja Vidmar *Zoo*, Tone Pavček *S črko čez Krko*, Milan Petek *Zgodbe Sinjega ptiča*, Matjaž Pikalo *Samsara*, Andrej Rozman - Roza *Marela*, Marjan Tomšič *Kar je moje, je tudi tvoje* in Dim Zupan *Štirinajst in pol*.

Nagrado so dodelili romanu **Janje Vidmar**.

Utemeljitev nagrade:

Mladinska dela Janje Vidmar se uvrščajo v šest proznih književnih vrst; avtorica piše socialno-psihološke romane (*Baraba*, *Debeluška*, *Princeska z napako*, *V imenu ljubezni*, *Vsiljivka*, *Fantje iz gline*, *Zoo*), socialno-psihološke povesti (*Matic je kaznovan*, *Matic v bolnišnici*, *Moja Nina*, *Prijatelj*, *Senca poletja*, *Punce za znoret*, *Smetiščni dnevnik*, *Na vroči sceni*, *Aknožer*, *Super zvezda*), avanturistične realistične povesti (*Junaki petega razreda*, *Druščina iz šestega b*, *Moj prijatelj Arnold*, *Peklenske počitnice*), grozljivke (*Krvava legenda*, *Hiša groze*, *Stvor*, *Otok smrti*, *Obrazi*, *Izgubljena avtocesta*, *Furija*, *Klovn iz Strahovskega dola*), otroško kriminalko (*Potovanje groze*) in fantastične pripovedi (*Leteči krožnik na našem vrtu*, *Čudni vitez*, *Zgaga in mesto lutk*, *Zgaga in mačje oko*). Že raznolikost književnih vrst in žanrov pričča o avtoričinem izjemnem poznavanju sodobnih otrok in najstnikov, njihovega načina razmišljanja, izražanja, življenja.

Socialno-psihološki roman *Zoo* razkriva iskanje smisla človeškega življenja. Identiteta zasledovalca cilja pravzaprav ni pomembna, saj se slej ko prej slehernik znajde v vlogi zmedenega, nemočnega, nevednega človeka, ki si mora – zaradi smiselnosti svojega lastnega obstoja – poiskati smer svojega razvoja. Gotovo je še težje, če je ta človek star komaj sedemnajst let.

Zoo je roman, v katerem se prepletajo motivi prestopništva, ljubezni, odraščanja in smrti. Najstništvo je obdobje postavljanja meja in iskanja poti v odraslost. Kaj je smisel življenja? Kdaj je nekdo zaljubljen? Kaj je ljubezen? Kakšno vlogo igrajo starši pri odraščanju? Kaj, kje, kdaj ... Vprašanja, na katera si vsak človek – in globoko verjamemo, da je to njegova pravica – drugače odgovarja. Pr-